

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknél, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petisors ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

A tót kuruc nóta.

A szabadelvű párt helybeli lapja a privigyei ünnep alkalmából a régi tót kuruc nótaiból egyet közöl, melynek szövege élénken illusztrálja azon békés viszonyt, sőt szoros kapcsolatot, mely kétszáz év előtt a magyar és tót nép között fennállott. Közösen ment a »labanc« ellen a két nép, mert akkor még nem voltak pánszlávok, vagy akkor még nem találták ki.

Mert ilyesmi is előfordul a nap alatt. Lapunk hasábjain évekkal ezelőtt egy a magyarosodás terén máig is előkelő szerepet játszó uri ember kimutatta, hogy mely vármegyei tisztviselők évenként hány száz forintot kaptak »jajveszékelési pótlék« gyanánt. Azoknak feladatuk volt ellenőrizni a nemzetiségi mozgalmakat, s hogy hazaszeretetük megfelelő lánggal égjen, hát meg kellett azt gyujtani évenként néhány száz forintos bankóval, különben nem lobban lángra, csak füstölög. Ezt a jajgatási pótlékot a derék hazafiak akkor is huzzták, mikor már a nemzetiségi mozgalmaknak hire-hamva sem volt, mert a fizetést a kormány egyszerűen náluk felejtette s csak később jutott eszébe a kormánynak, mikor a többi megyei szolgabíráknak is megjött a vágyuk reá, azt beszüntetni.

Istenem! mi másképp lehetett az kétszáz év előtt, midőn a tót nép Rákóczy zászlai alá sorakozva együtt küzdött a magyarral, kaszával felfegyverkezve, mint a csaucai tótok mult vasárnap is jelképezve mutatták a privigyei ünnepen.

Akkor még nem vertek éket a két nép közé, nem iparkodtak konkolyt hinteni innen is, tulnan is a kölcsönös egyetértés mezejére. — A szolgabírák helyett vagy mellett, most egy új tényező is szítja a tüzet, aki konkurenciától tart a kereskedés terén.

Ma már hazafiatlan pánszláv az is, aki a szövetkezetek révén a népet önállóságra segíteni törekszik. Azért, mert ott esetleg tótul beszélnek, — mikor másképp nem tudnak — már hazaellenes mozgalomnak tűzfészske az, pedig a károsodástól tartó és jajgató honfiak boltjában sem beszélnek másképp, mert amint valaki erre szellemesen megjegyzi, aki nem tud arabul, az nem beszélhet arabusul.

Ma éket kell verni a nép közé, lehetetlenné kell tenni a nép felvirágzását, ha másképp nem, hát hazaellenes tendenciákat kennek reá, és meghusitják a kuruc idők eszméit midőn a magyar karöltve a tóttal vonult a labanc elé.

A szövetkezeteket nálunk kevés kivétellel Meskó Pál, az országos gazda-

sági egyet titkára csinálta, de azok erjesztő fészkei a panszlavizmusnak még ha Tardoskedden vannak is.

Minél inkább szaporodnak hazánkban a fogyasztási és a hitelszövetkezetek, annál hevesebb támadásokban részesülnek azok részéről, a kik a magyar kereskedést és a pénzforgalmat monopoliumuknak tekintik, azt a lehetőségig, sőt a lehetetlenségig kiaknazzák. A sivár, kozmopolita, a megrögzött önzésnek hódoló lelkek fékezhetetlen gyűlölettel viseltetnek minden s mindazok iránt, a mi és a kik eme rut céljuknak útjába akadályokat mernek gördíteni. Hogyne dühösködnének tehát azokra, a kik a népet, melylyel idáig olykönnyen el tudtak bánni, kábultságából felrázni, szeméit felnyitni akarják, hogy lássa, hogy a megkezdett uton tovább is meggondolatlanul haladva, biztos vesztébe rohan; a kik a népnek fülébe döngik: vezetni foglak, nem vakon, de hogy boldogulásod felé megtanulj a saját lábodon járni; gondolkodom én, de megtanítlak téged is gondolkodni, miként mozdítsd elő saját és szeretteid jólétét?!

És a nép eszmélt. Meggyőződött vezéreinek jóakarataról, a tett terére lépett, tömörült. S míg így föleszmélve egyesült erővel igyekezett az őt szorító rabláncokat magáról lerázni s az önségély kecség-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A jó szándék.

— Irta: Osechow Antal. —

— Nen. Nem iszom többé! Komolyan feltettem magamban hogy leszokom az ivásról! No de hisz ideje már, hogy eszemre térjek! Serényen hozsalatok a munkához! — Mert ha egyszer örömet bezsebeljük a havi gázsit, szívesen kell dolgoznunk is érte. Lelkiismeretesen végezzük a teendőinket nem gondolva pihenésre. Sőt álmunkat is készséggel fel kell áldoznunk, ha a szolgálat úgy megkívánja. Nem bumlizok többé!... Persze megszoktam a fizetésemet ingyen huzni... de nem já... nem, ez nem járja.

Miután Podtjagin a vasuti fő-kalauz több efféle erkölcsi prédikációt elmondott magában, és a legjobb szándékkal telt el: leküzdhetetlen vágyat érzett magában komoly munka után. És dacára annak, hogy még csak hajnali két óra volt, felebresztette a kalauzt és vele együttesen bejárta a wagonokat, hogy az uti-jegyeket felülbélyegezzék.

— Kérem a vasuti-jegyét! mondja és e mellett egyet csetten a nyelvél.

Az almos alakok, a vasuti-fülke felhomályában kelleltenül rázzák a fejüket és vajmi lassan előszedik az uti jegyeiket.

— Kérem a jegyét! — fordul Podtjagin egy másod osztályu utashoz. Egy izmos, nehézkes úrhoz, aki bundákba és uti-pledbe beburkolva, hatalmas párnák közt ült és aludt. — Az uti-jegyét! —

Az izmos férfi nem felel. A főkalauz kezével megérinti a vállat s türelmetlenül ismétli: „A — a — jegyét!

Az utas felriadt és összerenzen. Felnyitja szeméit s ijedten tekint Podtjagira.

Mi baj? Mit akar?

— Alásan kérném a jegyét! Sziveskedjék azt megmutatni.

— Istenem! nyögé az izmos férfiú és oly sanyarú képet vágott, mint akit nyársra húznak. Én Istenem! Rheumatizmusban szenvedek... s már három éjszaka nem aludtam és ma morphi-umot vettem be, hogy alhassak... ekkor maga jön az utijegy miatt! Ez mégis könyörtelenség embertelen barbarizmus! Hogyha tudná, hogy milyen nehezen tudok aludni, akkor ilyen csekélység miatt bizonyára nem zavarna... Ez egy ügyetlen hebehurgyaság öntől uram! Mire való önnek az én uti-jegyem? Igazán szörnyű hülye-

ség öntől ilyenkor jegyet követelni tőlem. Podtjagin gondolkodik, vajjon a gorombaságot zsebre-vágja-e, végre elhatározza, hogy sértve érzi magát.

No nem kell itt kiabálni! Nem vagyunk koresmában! mondá sértődve a főkalauz.

— Koresmában emberségesebbek az emberek... felelé köhécselve az utas. Most várhatok, míg újra elalszom! Különös. Én beutaztam az egész külföldet anélkül, hogy valaki az uti-jegyemet követelte volna, itt azonban minduntalan zavarják az embert és még éjjel sincs nyugta.

— Akkor utazzék külföldön, ha ott jobban tetszik önnek, mint Oroszországban! — Dörmögé a tulbuzgó vasuti-kalauz.

— Én meg azt mondom uram, hogy ostobaság az egész! Nem elég, hogy a szegény utas a gőz és a fulladt levegő miatt szenved, és kénytelen eltérni a bűzt meg a lég huzamot. Mire való az, hogy ön még fölösleges formalitásokkal is zaklat és a halálba hajsolja az embert? Hirtelen eszébe jut, hogy az uti-jegyemet látni akarja! Éjnek idején felzavarja az embert egyetlen edes álmából! No lám milyen buzgó! Ha csak az ellenőrzés miatt volna, — no de hány utas van akinek nincsen utijegye? És...

— Hallja uram! szakítja félbe Podtjagin

tető reményétől fellekesítve szövetkezeteket alakított önvédelmére: addig a kijátszott önzés boszút esküdött az eszme és annak megvalósítói ellen.

A népnek erkölcsi és anyagi megmentésén munkálkodjunk, csak akkor lehet belőle a hazának hasznos polgára. Mit használ, ha megtanul is magyarul, s az alatt koldus lesz belőle? A magyarosító egyesületeknek első sorban fel kellene karolniuk azon intézményeket, melyek a népnek vagyoni felvirágzását előmozdítják. Mindig fáj a szívem, ha látom, hogy a nyelvhatáron mennyi pénzt pocsékolnak el, hogy néhány prozelitát szerezzenek és azalatt a Zobor alján egyre szegényedő tiszta magyar nép óriás léptekkel közeledik a tönk felé. Pedig ha elveszti lábait alól a talajt, ha elveszti az őseitől örökölt földet, minden iskola és magyar hit szóknak dacára sem menthető meg a magyarságnak. Nézzétek meg Szalakuszt, ez ötven év előtt tiszta magyar községet, hol *mióta a templom és iskola áll, mai napig* kizárólag magyarul tanítanak és a község ma mégis teljesen elvesztette magyar jellegét, egészen tót. Mi az oka? — Mert a nép elvesztette a földet lábait alól.

Olyan lett, mint a katáng, melyet kiszakítva a földből, elhord magával a szél.

Mentsük meg a népet mi erkölcsileg, önök velünk együtt anyagilag, ez az alapja hazafiás nevelésének s ne csináljunk izgága módon akadályokat vagyoni fellendülésének s akkor meglehetünk győződve, hogy veszély idején ismét karöltve megy a tót nép a magyarral, mint Rákóczy idejében: mert mi haszna, ha feltéve hogy rövid idő alatt megmagyarosodnék is, koldusbotra jutván karöltve megy aztán Amerika felé!

Veszedelemes áramlatok.

Most midőn az erős luktetéssel megindított *katholikus renaissance*, haladásában tagadhatatlanul bizonyos megállapodás állott be, úgy hiszem nem felesleges reámutatni azon jelenségekre, melyek

mergesen. Hogyha azonnal el nem halgat es a közönséget izgatja, akkor kénytelen leszek önt a legközelebbi állomáson kiszállítani, és a történeteket az igazgatóságnál bejelenteni!

Ez mégis csak impertinens eljárás! mondá valaki az utazó közönségből. Egy nagy beteg embert így zaklatni! Ugyan legyen részvétellel irányában.

Ő kezdte a civakodást! felelé kissé megszeppenve Podtjagin. Szép, miattam tartsa meg a jegyét... ha neki úgy tetszik... De hisz ön legjobban fogja tudni, hogy a szolgálatot ezt megkívánja... Ha nem volna a szolgálati utasításban, akkor én szívesen... No, de tessék az állomás főnök urat megkérdezni... Tessék tudakozódni akinél csak akarja...

Podtjagin vállat von és a betegtől távozik. Numero egy sértve érzi magát, és numero kettő pedig mélyen lealázva, s mintegy megnyírbált szarvu kos haladt a többi fülkén keresztül a „főkalauz ur.”

Egy kis lelkiismeret furdalást is érzett. — Valóban a beteget nem kellett volna felebresztenem, — gondola magában. Különben ez nem az én bűnöm... Ezek az emberek azt hiszik ugyan, hogy nekem abban örömmöm telik, hogy én azt mulatságból teszem. És nem tudják, hogy a szolgálatot ezt úgy kívánja... No de ha nem hiszik,

ha nem is okai ennek a szünetnek egészben, mindazonáltal mégis hozzájárulnak, hogy bizonyos részben ezen üdvösen megindult haladás kerékkötői legyenek.

Minálunk sajnos ugyan még csak ólálkodva de már mindinkább határozottabban vissza kezd térni azon, hittük már tényleg legyőzött irányzat, mely gúnyval illeti a vallásosságot és bizonyos kicsinyléssel nyilatkozik meg azokról, kik elég bátrak nyíltan bevallani sőt büszkén emlegetni katolikus voltukat.

Vissza kezd térni a 70-es évek azon felfogása hogy korunkban a vallásosság, bizonyos gyöngeség, hogy ne mondjuk macula másutt pl. Angliában, Amerikában, Németországban szóval a világ legmiveltebb államaiban, a legelőrehaladottabb nemzeteknél a vallásosság egy címmel több a közbecsülésre.

Szóval mindenütt hol az ugynevezett francia kultúra nem vergődött túlsúlyra, megbecsülük azt az embert ki bátran vallja hitét. Magyarországon a műveltség sokkal magasabb fokot negélyzik. Itt a vallásosságot képmutatásnak bélyegzik vagy szárnalmas kicsinyléssel az együgyűség jelének tekintik.

Nálunk ismét propagálni kezdik azt az eszmét: hogy a felvilágosodással a vallásosság — mely pedig az egyedüli világosság — ellentétben áll.

Már ebből is láthatja a józan felfogás, a tendenciát. Az elv lovagainál a vallásosság anachronismus; legyőzött szempont.

Es a ki ezeket úgy hallja, a sajtó eltévelygéseit úgy olvassa, ezen félszeg irány jelenségeit úgy nézi, azt hinné, hogy nálunk a mi nagy közönségünknek már oly mélyen hatoltak be a természettudományokba annyira közkinccsé lett az anyag tanulmányozása, hogy a pozitív vallásokon túlmenő világfelfogás mintegy köztulajdonná lett?

Ez esetben, ámbár szerintünk még ez sem pótolhatja a vallásosság lelki nyugalmat adó jótéteményeit, legalább azt a vigasztalást meritenék, hogy terjednek ismeretek s ez ideig óráig tartó szellemi vívmány, épen ezért nemsokára megszűnik. De nem úgy van ám.

Ellenköleg az emberek nagy tömegei nem tanulnak és nem tanultak az Isten alkotta természet könyvéből semmit. Vannak kik magukat fennhéjazzással a felsőbb szellemi emeletek lakóinak sorolják, kik maguknak a legmindennapibb természeti tüneményeket: az esőt, szelet, sem képesek maguknak megmarázni. Hát ezek miért szégyelik a vallásosságot? Tudatlanságból; frivolitásból; divatból; lélekürességből.

elvezethetem őket az állomás főnökhöz. A vonat egy állomásra berobog, a hol 5 percig szünetel. A harmadik csöngetes előtt, Podtjagin az előbbi II-ik osztályu fülkébe lép be. Az állomás főnök követi. Piros sapka van a fején.

Itt ez az ur — kezdi Podtjagin — azt mondja, hogy nem áll jogomban a jegyét követelmem, és... e miatt neheztel rám. Állomásfőnök ur, kegyeskedjek kérem neki ezt megmagyarázni, hogy csupán az utasítás szerint jártam el és nem pedig, hogy tréfát űztek velem. — Uram kérdezze meg kérem az előljárót, hogyha nekem nem akarna hinni.

A beteg összelorong, felnyitja a szemét, lassan felemelkedik és siránkozó arccal mondja: Én édes, jó Istenem! Egy második port vettem be és éppen elaludtam most! S ime itt van ő megint!... Könyörgöm, legyen könyörületes!

Őn beszélhet a főnök urral és megkérdezheti, hogy van e jogom a jegyét követelni; vagy sem. Nos? — Ezt nem lehet többé elviselni! Itt az utijegye! Itt vegye, no! Veszek még őt kártyát, csak engedjen engem nyugodtan meghalni. Hát ön soh' se volt beteg? Milyen szivtelen népség!

— Hagyja csak... mond az állomás főnök boszusan és Podtjagint a kabátja ujjánál fogva elvonszolja.

Ezek vallástalanok és gúnyolódnak a vallások felett. addig a meddig nem éri őket baj. Mig jól emésztenek, mig a földi szerencse nem ejti le őket karjairól

De ha post Phoebum nubila; ha egy pár csapás éri; ha jönnek a kóros nyavalyák; akkor eszükbe jut hátha mégis csak van Isten aki segíthet s akkor a sógor szavai szerint „*Kriechen sie zum Kreuz*” Akkor a kereszthez folyamodnak, melyet kidobáltak az iskolából, a bírói asztaláról, az útférlől, mert a szenvedő Istenember látása, felingerelte kaviarra szokott idegeiket, s voltaképen intőjel gyanánt tolakodott petyhúdt gondolkozásuk vándor kalandozásaiban.

A ki egész életén át affektálta az atheistát, ha végén van a szuflája, papot hivat s mint inconsequens filozofus, de legalább mint megtért jó keresztény fejezi be földi vándorlását.

Találkozunk még egy feltűnő jelenséggel. A mi szabadelvű és szellemű hangadóink, egynek másnak megbocsátják a vallásosságot — az esetre ha az protestáns.

Tisza István, Bánffy Dezső, Hegedűs Sándor, Thaly Kálmán, Darányi Ignác, Prónay Dezső stb. lehetnek buzgó reformátusok és protestánsok; ez népszerűségüket liberális illatjukat nem érinti. Azoktól senki sem apprehendálja, senki sem ütközik meg, ha évenként ezekre menő adományokkal tanúsítják valóságos ragaszkodásukat felekezetiükhez.

Hanem bezzeg ha katolikus ember, még ha püspök is, és szerepel a politikai életben, elárulja vallásos érzületet: annak már teste lelke gyanus, az rögtön népszerűtlen: annak a címe ultramontán

Es hiába tagadnánk: az tény hogy ezen, megugatás, bizonyos elrettentő nyomást gyakorol a gyöngébbekre és különösen a politikai téren álló katolika nagyjaink egy nagy részére.

Van ugyan hála Isten e körökben is már, magát bátran annak valló katolikus érzületű férfit. De sokkal többen vannak olyanok, kik még mindig azt bevallani nem merik.

Es nem e különös és visszás ezen jelenség azon tényleges állapottal szemben, hogy a katolikusok Magyarországon az abszolút többséget képezik. Miért nem nyilvánít ezen milliókra menő lelkek közössége oly bátorságot, nem foglal el oly helyet a közéletben, mely őt ezen szám szerinti túlsúlyban rejlő erkölcsi erő szerint megilleti?

Sokszor nagyon sokszor töprengtem e kérdés felett. Határozottan visszas ezen állapot.

Es tételődéseim eredménye sajnosan, min-

A következő állomáson 10 percig vesztegel a vonat. A csöngetes előtt Podtjaginhoz, ki a büfében egy selters vizet iszik, két ur közeledik. Az egyik civilben a másik pedig katonai egyenruhában.

No hallja maga főkalauz! szól a mérnök (a civil ur) Podtjaginhoz, a magaviselete kvalifikálhatatlan és általános megbotránykozást keltett a szemtanuk előtt. Én Pusitzky mérnök vagyok és itt az... ezredes ur. Hogyha az utastól rögtön bocsánatot nem kér akkor a jó barátomnál, a vasuti igazgatóság előljárójánál feljelentjük.

Uraim, de hisz én... hisz önök... dadog Podtjagin.

Nem kívánunk semmiféle magyarázatot. De kijelentjük, hogy azt az utast az oltalmunkba vesszük, ha tőle bocsánatot nem kér.

Szép, én... bocsánatot kérek tőle... Igenis... Kérem szépen...

Fél óra múlva Podtjagin egy mentegetőző frázist gondolt ki, a melylyel az utas is megleszen elégedve és a hivatalos tekintélye is megmaradt. És a fülkébe lépve mondá:

Uram! Kedves beteg uram, hallgasson ide kérem!... Szeretném... no... ne vegye rossz néven...

Adjatok gyorsan vizet!... Jaj nekem! ki-

dig csak az volt, hogy ennek okát, még mindig benső eltagozottságunkban kell keresnünk.

Egyház szerkezetünk a laicus elemnek, még a tisztán világi dolgokban sem enged befollyást.

Mi világiak bizonyos gyámság alá vagyunk helyezve, nem bírnak önállósággal és azért a katolikusok igen nagy része és fájdalom nagyobb része nem tekinti saját ügyének az *egyház* közös érdekét. Azt tisztán a papok ügyének nézi, és látja.

Hát ezen segíteni kell. A már végtelenig elnyúlt autonómiát-letévesíteni kell már egyszer, mert hova tovább halogatjuk mindegyre fogy a lábunk alatt a gyékény. Vannak elegendő a kik ráncigálják. Ne várjuk be a 12-ik órát. Vannak ám magyarnak nevezett Combesek is.

Van, tudom egy más ok is. És ez tisztán szellemi. A katolikusok éppen egyházuk universalis — egyetemes — jellegénél fogva és számszerinti túlsúlyuk, igazabban ezen numerikus praeponderantiájuk érzetében, bizonyos tekintetben — mintegy a vis inertiaenél fogva — a világ minden vallás felekezetei között a legtürelemsebbek és hiába nevetnek a szabadelvűek bizony a legliberalisabbak — de fájdalom a legkönyösebbek is.

Csupán erős nyomás, üldözés képes a mi vallási öntudatunkat felébreszteni és fokozni egész a szenvedélyig a vértanúságig, mint ezt, hitéletünk első századai igazolják.

Ép azért félek a mai békülékeny nyilatkozatoktól. Ezek képesek bennünket elaltatni. Az olyan Tisza István féle nyilatkozatok, hogy ő (?) az állam céljainak elérésében, az egyház és felekezeteiket hasznos munkatársaknak tekinti, — csupán elaltató dana, — ignotos fallit notis est derisui.

Ismerjük már egymást. Harmincöt éves alkotmányos életünk tapasztalatai után, jó katolikus ember nem hisz az ilyenekben, dacára annak, hogy azt vallja *boldogok a kik hisznek, mert ők a mennyek országa.*

De végre van még egy ok egy más ok, mely hazánkban uralkodott és ismét uralkodni akaró ezen terrorizmust és amely folytán a katolikusoknak többségük ellenére amely befolyás és hatalom tekintetében alárendeltségüket előidézi. Ezen okról is őszintén és tartózkodás nélkül akarok nyilatkozni. Csak hogy ehhez kissé nagyobb lélegzetet kell vennem.

Laicus.

Állt a beteg hörögve és a szívéhez kap... Alig aludtam el a harmadik morfiomus por után... már is itt van megint! Jó Istenem, mikor lesz valóságban vége ennek a tortúrának!

Bocsásson meg... én szándékoztam...

Hallja... Eresszen engem ki a következő állomáson... Nem vagyok képes tovább is még így szenvedni... Én... én meghalok...

Ez alá való komizás, kiabál a közönség megbotránkozva. Lássá, álljon odébb, hóhér! Ilyen boszantásért majd megkapja a magáét. Lóduljon kifelé, egy kettő!

Podtjagin busan a kezével int, azután nagyot sóhajt és elhagyja a fülkét. A szolgálati szakaszban fáradtan egy székre dül és panaszkodik:

Oh ez a közönség! Nem lehet neki eleget tenni! Azt sem tudja, hogy mit akarjon! Ez a nagy iparkodásnak az eredménye. Akartam tulbuzgón teljesíteni a kötelességemet! Na de ezentul füttyölök mindenre és iszom újból tovább... Podtjagin egy lélekzetre megissza a fél üveg pálinkát és nem gondol többé a szolgálatra, a kötelességre, a lelki furdalásra se. Ilyesfélét nem érez többé.

Fordította: *Reviczky Irma.*

Rákóczi ünnepély.

Bajmóc-Privigyén, 1904. július 11.

Nincsen hely Magyarországon — hol, ha II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának legkisebb epizódja is fűződik hozzá — hogy ott impozánsan meg ne ünnepelnek.

Ilyen ünnepély színhelye volt f. évi július hó 10-én Privigyé és Bajmóc.

Már az előző napon nagyobb számú érdeklődő közönséget szállított Privigyére az esti vonat, hol faklyás menettel fogadták az érkezőket.

Július 10-én a hegyláncokkal koszoruzott, kies völgyben fekvő Privigyé utcáin már a kora reggeli órákban fel-alá sétált a környékből beérkezett sok vendég; a község lakói pedig csoportokba verődve nagy érdeklődéssel várták a történelmüket.

Reggel 6 órakor ébresztő zene és mozdörgés jelezte az ünnepély kezdetét, alig félóra multával hosszú kocsis hozta a vendégeket a vidékről, hogy gyönyörködjenek a zászlókkal díszített háziorokban.

Privigyé dicséretére válik, hogy minden ház zászlódszobában pompázott; a házak falai pedig fenyőágakból és vadvirágokból fonott koszorúkkal voltak feldíszítve. A Kaszinó és az Erzsébet-tér nemrég épült legszebb házának emeleti ablakai, nemzeti színű vászon izezzel körítve, festői hatást ébresztettek.

9 óra tájban a fapiacon: a „Rákóczi induló” mellett kezdetet vette a díszfelvonulás.

Elől magyar-kuruc díszruhákba öltözött lovascsapat; utánuk egy őszbeborult, daliás férfi vezetésével a hetyke csikós legények lovascsaportja; majd a privigyéi tűzoltók, élükön saját zenekarral; ezek után a Rákóczi idejébeli helyi viseletbe öltözött selyempruszlikos és aranyfonálból készített főkötős menyecskek; folytatásképpen a kaszákkal felfegyverkezett tót harcosok gyalogsaportja; végül tölgyfalevéllal koszoruzott nagy kilapos tót atyafiak lovascsapata, élükön fuvóhangszer paraszt zenekarral — a Rákóczi induló ütemeire lejtve, kétszer járta körül az Erzsébet-teret s onnét a piaristák templomába vonult.

A templom anyira megtelt közönséggel, hogy a nép a templom előtti téren kénytelen volt bevárni az isteni tisztelet végét. A templom bejáratánál a kaszás csapat állott sorfalat.

Fékevesztett türelmetlenséggel rohant a közönség a mise végeztével a vasuti állomáshoz, hol a perront könnyű batisztruhás hölgyközönség festői csoportja, — díszmagyarba és szalonruhába öltözött uri rendezők és vendégek nagyszámú csapata zsufozásig megtöltötte, míg a bandérium s a kíváncsi nép az állomás előtt várakozott.

A vonat berobogott, Privigyé előkelő urai és tisztviselői az I. oszt. kupéhoz siettek, hogy a főispánt üdvözlőjek; de nagy meglepetésükre Gyürky Géza megyei főügyész, mint helyettes szállott ki, a F. M. K. E. titkárja: Clair Vilmos és néhány nyitrai tisztviselő kíséretében. Ez a meglepetés kissé kedvetlen benyomást tett, de a közönség nagyobb részének is t. i. azoknak, kik a program főpontjáért: a Bajmócon megtartandó felolvasásért jöttek, szintén kijutott a meglepetésből, mikor Rákosi Viktor elmaradt. Ez utóbbiak azonban megbékültek, hogy a bajmóci prépost: Rudnay Alajos érdekes felolvasásával kielégíteni fogja várakozásukat.

A főispán képviselője a rendezők által kísérvé, a reá várakozó négyesfogatu hintóba szállt, mely a díszbandérium nyomában Privigyé felé indult. Utánna vagy 25 kocsis, megtelve hölgyekkel s férfi vendégekkel, — kiknek sorában a nyitrai, a nagytapolcsányi és oszlányi járás körjegyzői teljes számban voltak képviselve — robogott végig az állomásról a községbe vezető uton. A menetet nagyszámú néptömeg gyalogsaportja zárta be. Az utnak a piaristák gymnasiumával szemközt fekvő pontján nagyméretű, haragoszöld

fenyőágakból készített, a külső homlokzaton „Isten hozott,” a belső homlokzaton „Éljen a király,” „Éljen a haza” felirásokkal ellátott és II. Rákóczi Ferenc színes képével díszített kapu volt felállítva.

A vendégek a privigyéi kaszinó termeibe szálltak, honnét a főtéren a beszédek és díszgyűlés megtartására szánt helyre vonultak, hol 11 óra tájban a tűzoltók zenekara elfújta a „Hymnusz” melabus melódiaját, melyet a közönség kalaplevegője hallgatott meg.

Ezután Kiss Béla tanár magyar nyelven, Gregor Imre körjegyző pedig tót nyelven mondott ünnepi beszédet. Az előbbi említé, hogy a magyar nemzet eddig viselt harcai közül egy sem minősíthető forradalomnak; különösen pedig II. Rákóczi Ferenc küzdelme Magyarország törvényekbe iktatott szabadságának visszavivásáért folyt. Beszédét sokszor zajos tapsokkal és eljénzéssel szakították meg a hallgatók.

A díszközgyűlés végeztével a Kaszinó helyiségeiben vagy 200 terítékű közébed volt, fűszerezve több toasztal és Sovánka Nándor fületelket gyönyörködtető zenéjével.

Delután 3 órakor a díszbandérium a kaszinó elé vonult, honnét a vendégeket vívó hosszú kocsisor kíséretében a topolyfákkal szegélyezett árnyékos uton a tűzoltó zenekar játéka mellett a szomszédos Bajmócra vonult.

A sok látványosságba belefáradt vendégsereg és ünneplő közönség kisetett a bajmóci fürdő vadregényes parkjába, hogy ott üdülést nyerhessen.

Am csalódnok kellett igen soknak a vendégek közül, mert az ilyen nagyszámú fogyasztó közönséghez nem szokott fürdő vendéglős kevés asztalt és széket szerzett be az ünnepi alkalomra, miért a vendégek $\frac{3}{4}$ -ed része sem üléshez, sem étel-italhoz nem juthatott.

D. u. 6 órára hirdett hangverseny elmaradt, mivel a rendezők nem gondoskodtak kellő időben megfelelő kocsikról, melyek a zenekar tagjait és hangszereit Privigyéről átszállítsák.

Nagy lehangoltság vett erőt a tömegben, mikor a parkban hire terjedt, hogy Sovánka Nyitrára utazott. Igen sokan eltávoztak s csak egy privigyéi tanárnak köszönhető, hogy az összes vendégek ott nem hagyták a fürdőt, ki egy 12 éves fiúval „Rákóczi harangja” című verset szavaltatott és a tűzoltó zenekarral játszatott, biztatva mindenkit, hogy a nyitrai zenekar pár perc mulva megérkezik.

Este 9 órakor csakugyan megérkezett Sovánka zenekarával, mire a hangulat kissé jobbra fordult.

A fürdő nagytermében megtartandó felolvasás, valamint a tűzi játék teljesen elmaradt. (Maga a hivatalos jelentés ezt mondja: Rákosi Viktor elmaradt felolvasása annyira lehangolta a kedélyeket, hogy az utána következő pontok is teljesen összezsugorodtak és az ünnepély anyagi sikerét is elrontották. Szerk.)

A fiatalok tánca perdült s hajnali 3 óráig járta vigan a ropogós magyar csárdást.

P. M.

Levelezés.

Sasvár, 1904. július 14-én.

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

Mult héten július 9-én távozott Kaiser Ernő ur a volt cs. és kir. sasvári uradalmi számvevő, volt tisztelői közül senki sem kísérte a távozt. Ime beteljesedett amit a római költő mond „Donex eris felix multos numerabis, amicos, tempora si fuerint nubila: solus eris.” Még Szále úr sem búcsúzott tőle: pedig Kaiser úr Szále urat igen sokszor fogadta, sem mások. Az elcsukástól csupán a sasvári prépost plébános ur könyörgése Chertek főigazgató ur ő Excellenciajánál mentette, meg rokonai összehozták a sikkasztás valamelyes fedezésére 6000 koronát, sed quid

hoc ad tantam sitim» mikor még 24 ezer korona hiány van. Tehát nem állhat, a mit a liberalis lapok hoztak, hogy a kár megtért. Még mások is szenvednek miatta; főnökét Rauch Rudolfot, főintézőt 9000 ezer korona megtérítésére ítélték el. Al hazafiságával szorongatta a főintézőt, ezt pángermánnak magát pedig nagy hazafinak tüntette fel, ilyen módon akarta takarni turpisságát.

Most az egész császári és kir. uradalom tisztikara fog változni ime egy bukás hány embert rántott magával. Tizenkét esztendő alatt összevissza kuszálta a számadásokat, különösen az urbéri váltság körül, milyen visszaéléseket követett el! Az emberek legnagyobb részt már kifizették az urbéri váltságot és mikor akarták kitábláztatni, akkor kiabált velök; de mikor tömegesen jöttek és ügyvéd utján kérték a nyugtákat, akkor megszéppent és összeroskadott. A könyvecskében nyugtatva volt a befizetés, de az uradalom könyveiben nem volt bejegyezve semmi. Vagy pedig a naplóban több kiadást jelzett, mint a mennyit valóban kiadott, azután már többé ki nem ismerte magát. A számtartó ur azért már két év óta nem tudta nyélbe utni a számadásokat; azért Gödingből kellett hozatni egy könyvelőt; akkor azután rá jöttek a bűnös manipulátorok.

Kaiser után egy másik liberalis nagyság, Klapka ur a General bérlet főinspector a csöppent ki hivatalából, Felber ur fölmondása folytán. Valami vesz duhông a liberalisok között Sasvárot, egymás után a semmiségbe vesznek el.

Ez a Klapka főinspector ur morva származásu, magyarul egy szót sem tudó de nagy magyart játszó alak. A megyei liberalisok mindenféle tiszttségbe juttatták így 1896-ban ő volt az országos választók összeírói küldöttségnek elnöke, megyei bizottsági tag; derekasan megfelelt megbízatásának, decimálta a választókat, Stepanón volt akkoriban 199 szavazó ő 140-re redukálta. Mikor a néppárti sajtó e miatt ezt az urat tisztességesen karakterizálta: akkor azután lemondott az elnökségről. A népet vasárnapi munkákkal sanyargatta, még szent István napján is dolgozta. A felügyelete alatt álló majorokban 10 — 12 éves gyermekekkel dolgoztatott, ő volt a manchesterismus legfőbb képviselője e vidéken a liberalisok eszköze. Száé főbíró ur szín.én igen benső barátja. Egyszerre mint egy villám sújtásra gazdája Felber Vilmos menesztette és e liberalis nagyság szintén megsemmisült, a liberalizmus oszlopa kidőlt, kitudja lehet e pótolni a szabadelvű táborban e veszteséget.

Levelező.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hírek. Tichy Celestin, turzófalvi kaplán megkapta a kis-jeszenci plebániát. — Bezák József, kis-jeszenci ideiglenes administrator kaplannak küldetett Predmérre.

Személyi hírek. Venczell Ferenc c. püspök nagyprépost ur Marienbadba, Malatinszky József kanonok, Kottessovszky Alajos és Merkader Ede takarepézentári főtitkar Karlsbadba, Nemcsék Ferenc kanonok és Schmidt Leo Trenčsén-Teplicer utaztak.

Primicia. Czinvecsek András ujmisés f. hó 10-én Nagy-Divínán (Trencsén m.) mutatta be első szt. miseáldozatát a Mindenhatónak nagy ünnepélyesség keretében. Manufoctora a primiciánsnak Czinvecsek János divínai plebános, testvérbátyja volt, az ünnepi szónok tisztét pedig Gaspárec Ignác neszlusai plebános töltötte be kiváló szónoki tökélyvel. Mise után a nagyszámu rokonságból és jó barátokból álló vendégkoszoru részére a helyi plebános fenyves vendégséget rendezett, mely kedélyes hangulatban hosszú ideig tartotta együtt a társaságot.

Eljegyzés. Dr. Takács Sándor, kir. törvénytseki aljegyző Aranyos-Maróthról f. hó 3-án Verebélyen eljegyezte Czirik Melanie kisasszonyt.

Uj kir. járásbíró. A m. kir. igazságügyi miniszter Dudinszky Miklós nagy-kállói járásbíró f. hó 7-én a nagytapolcsányi kir. járásbírószághoz, illetve betétszerkesztőséghez kirendelte.

Esküvő. Kaleta Máté, nyitrai főgimnáziumi rendes tanár, július 14-én esküdtött örök bűséget Pazar Marianné kisasszonynak, Pazar János nyitrai telekkönyvvezető kedves leányának. Tanuk a menyasszony részéről Havas Antal temesvári kir. táblai bíró és Pazar Zoltán nyitrai trvszéki bírák voltak. Az esketést dr. Dudek János a menyasszony volt tanára végezte. Ugyanott házasságra léptek: Unger Richard és Csernák Mária, továbbá Vondra Mátás zseréi vadász és Krész Johanna, frigyüknek tanúi voltak: Freissberger Viktor és Vondra Ferenc. Továbbá Zsirkay János és Schober Mária Nyitra-Ludányról; Szapucsek Sándor és Kis Mária — Miorini Dezső budapesti M. a. v. ellenőr és neje, Czobor Bela kajsza földbírtokos és neje tanúk előtt.

Ritka családi ünnep. Szucsányból jelentik hogy ott e hó 10-én a katolikus templomban ritka családi ünnep folyt le. Az idősebb Dubos-Lázaspár aranylakodalmát ülte, fiuk és menyük ezüstkodalmukat ünnepelték. Az ezüstenyegzős pár ugyanakkor adta férjhez egyik leányát, majd ujon fölszentelt fia tartotta első szentmiséjét. A ritka családi ünnepen igen nagy számban vett részt nemcsak a község, hanem a környék lakossága is.

Velociped virág korzó, augusztus 7-én a Nyitra városi szépítő egyesület a szigeten rendez, melyet e célre a legszebb vagy legügyesebb résztvevőnek két díj lesz kiosztva és felhívja az egyesület ezen az uton is a velociped tulajdonosokat hogy minél számosabban részt venni sziveskedjenek. — A résztvevők Metzger urnál jelentkezzenek.

Szedőgyerek — érettségivel. Egy nyitrai nyomdának szokatlan szedőtanonca van egy érettségit tett s felső kereskedelmi iskolát végzett tanuló személyében. A nyomda tulajdonosa, sokoldalú üzletet egyetlen fiára óhajtja egykor ruházni s azon helyes elvből inulván ki, hogy egy ily nagyobb kiterjedésű üzletet csak az vezethet eredményesen, aki annak minden csinját-binját töviről hegyre ismeri: e végből az ifju urat e hó elején odaállította a szedőszekrényhez s ha ezt kitanulta, majd masinisztának és ugy tovább. Azóta ott áll a szedőszekrény mellett és néha néha irigykedve néz a mellette dolgozó Pali inasra, kinek keze fűrgén ugrál a betűrekeszek labirintusában, míg ő csak tétovázva nyulkál a rekeszbe, mintha felne, hogy büntetésből megszúrja a betűt, ha nem az igazit húzza ki. Mert ki a manó látott már olyan a b e - ét, ahol a betűk így következnek egymásután: t, u, r, m, i, n, a, e. — Guttenberg nyilván csak azért rakta az iskoláitól annyira elűtő sorba az a b e - ét, hogy megkeserítse vele a szedőgyereknek amugy is kemény kenyerét. Az első nap, — köztünk legyen mondva, elég sokat szedett, petit betűkből, de a korrektura az hajmeresztő volt! A korrektor nemcsak kimerítette az összes korrektori jegyeket, de találekony fantáziájában olyan jelekre is szorult hogy egy napkeleti nyelvtudományal foglalkozó ismerősünk rögtön felismerte benne a hamisítatlan japán írást. A korrektor nemcsak extra culágot kért, de fenyegetőzött, hogy menten kivándorol Amerikába, ha tovább is korrigálnia kell: de másnap az uj szedés egyre humanusabb formát öltött, s egy hét alatt olyan haladást tett hogy más embernek két hónapra is elég, amit az ambiciózus fiatal ember a győri érettséginek tulajdonit.

Báró Kaas Ivor orsz. képviselő látogatást tett e napokban kerületében, Kosztolnafalura is fáradt s vigasztalta a sujtottakat. Julius 11-én Rudnón, 12-én Belpatakán, 13-án Novákon, 14-én Szucsány és Vesztenicén, 15-én Nagybelicén, Chinorán, Nadlán és Sissón, 16-án Szkaesán vidéken járt. Mindenütt érintkezett a néppel és meggyőződött arról, hogy egész kerületében a választók bizalom és szeretettel ragaszkodnak hozzá. Jul. 17-én Oszlányban elnökölni fog a néppárti gyűlésen. Jul. 18-án Nyitra tesz látogatást. Jul. 19-én pedig meglátogatja Szerdahely, Bősány, Nedanóc, Széplak, Tökés-Ujfalu és Kolos községeket.

Halálozás. Stanga István kiérdem. chrenóci plebános 82 éves korában szívvelhűdés következtében Chrenócon e hó 7-én meghalt. Temetésén a ker. papság s nagy számú rokonság, valamint volt hivei sokasága kísérte nyugvó helyére szombaton e hó 9-én. — R. i. P.

Villámcsapás. Prasicon, folyó hó 2-án este 11 óra tájban vezetessé válható szerencsétlenség történt a prasic plebánián. Óriási vihar vonult el a falu fölött: villámlás villámlást követve remegésben tartotta a falu népet, míg végre a plebániát szemelte ki áldozatául. A bennlakók már feküdtek, midőn a villám lecsapva, keresztültúrta az egyik szoba mennyezetét és végigtörtette három szobán, a plebániát néhány pillanat alatt lángokba borította, a melynek nemcsak a plebánialak, hanem a gazdasági épületek a bennük felhalmozott takarmánnyal együtt áldozatul esett. Ha idejekorán érkezik segítség, a gazdasági épületek még meg lettek volna menthetőek, de a nép csak jó későn, a vihar elvonulása után mert vísköből kivonulni, hogy az oltáshoz fogjon. A szerencsétlenség mellett még nagy szerencse, hogy életben nem esett kár, pedig nemely helyen közvetlenül az ágy fölött surrant el a villám, kárt nem okozott, sőt még az ingaóra is, a melyen keresztül ment, sértetlenül tovább ketyegett. Az elpusztult dolgok közül a lakóház és a takarmány egy része biztosítva volt.

Baleset. Szőke József 26 éves nagy-kéri lakos e héten, midőn megvadult lovait fekezni akarta, a kocsi alá került s lábterést szenvedett.

A Nyitra-folyó áldozatai Az alattomos vízi Nyitraiak piszkos hullámaiban nemrég egy Simalják József osesadncai származásu, épen a felszabadulás előtt álló, törekvő lakatos inas lelte kora sírját. A minap pedig Mészáros Gáspár 27 éves f.-résényi kocsis a főtő bőség elől a „Sási malom” mellett a Nyitra habjába menekült, de vesztéte. A sebes ár elragadta s jőllehet a „Sási malom” tulajdonosa Suchala Ede emberfeletti erőmegfeszítéssel kimentette az áldozatot. A kórházba szállítva 3 óra mulva mégis meghalt.

Zarandoklat Maria Ceibe. Augusztus 11-én a budapesti ferenczrendi atyák vezetése alatt nagy zarandoklat indul Maria Ceibe, melyhez vármegyénkbeli is lehet csatlakozni. Részvétel árak Ersekújvárról Maria Ceibe és vissza II. oszt. 12 frt 90 kr. III. oszt. 8 frt 20 kr. — Tótmegyerről II. o. 12 frt 10 kr. III. o. 7 frt 0-70 Galántháról II. o. 10-50 III. o. 6-70 Pozsonyból II. o. 7-60 III. o. 4-90 (forintokban.) Jelentkezni lehet Guba Pál kegyes rendi áldozárnál Privigyén.

Elmaradt vágvölgyi ut. Dr. Dudek János küsszeminiáriumi rector és dr. Tóth János lapunk szerkesztőjének felvidéki útja közbejött akadály miatt elmaradt. A két jóbarát ma a Balaton környékre utazott.

Tűz a Zoboron. Mult vasárnap a zabori Uj-hegyen hat hajlék lett a tűz martalékává. Kedden reá kigyulladt a vért a felső zabori ut felett levő erdőben a száraz haraszt és mintegy 200 négyzetöltnyi területen legett fenyegetve az erdő is. Mígmen a püspöki szőlőből hirtelen odasiető munkások a tűznek tovatérjedését megakadályozták. Végül ma, jul. 16-án Mária hegyen is meggyulladt a fű s nagy területen lopezerszte a hegyoldalt s nagy kárt okozott a közbirtokosok által ültetett fenyőfákban.

A nyitrai kath. legényegylet ma delután a zabori zárdában hazalapja javára nyári mulatságot rendez. Belépő díj személyenkint 1 korona. Felárfizetések halával fogadunk és nyilvánosan nyugtázunk.

Nemesség adományozás. Tomiédi György, nyugalmazott altábornagy, ki alezredes korában Nyitra szolgált, ő felségétől a hivatalos lap jul. 16. jelentése szerint megkapta a magyar nemességet ričicei predikatummal.

„A folyó év”! — Hogy mennyire átitatva van gondolkozás módunk a burokrata szellemtől, misem bizonyítja jobban, mint a folytonos hangoztatása annak magán levelekben, tudósításokban, hogy pl. *folyó év* július ennyi meg ennyedikén. Kapunk tudósítást, hogy „Ladányba beútt a menykö,” a tudósítónk el nem mulasztja lelkiismeretesen kitenni hogy *folyó év* július 10-én történt. Ez a pontosság nyilván azért van, nehogy valaki azt gondolja, hogy tíz évvel ezelőt történt a villámcsapás. — Vagy meghívót kapunk valamely mulatságra, a meghívón szabályszerűen ott figuráz, hogy *folyó év* jul. ennyedikén. A rendezők valószínűleg attól félnek, hogy a meghívottak különben csak egy év mulva jönnek el. A szerkesztő dühös, irtja a sok *folyó évet* a levelekből mint a japánok az orosz, és mégis annyi marad a lapban, hogy elég volna egy nagy kereskedés másoló könyvének kitöltésére. T. levelezőinket kérjük, hogy a datumot t. i. napot és hónapot kitenni; de a folyó évet mellőzzék hiszen mi heti lapot szerkesztünk, nem pedig évezredekre szóló emlék táblát.

A helybeli szt. Ferencrendieknel.
A hétköznap 10 órákor tartatni szokott sz. mise
áttehető 8 órára.

A postyáni fürdőben július 13-dikáig
4268 vendég fordult meg.

Szárazság. Nyitrvölgyében, de talán az
egész országban enberemlékezet óta nem volt
akkora szárazság, mint ez évben. S dacára ezen
szárazságnak a buza és árpa — kivéve a hegyolda-
lakat — jól sikerült, mert a május első felében
esett csapadék fentartotta benne az életet. Rozs-
ról a gazdák azt mondják, hogy nagyon hibás.
A tavaszi takarmány is elég jól sikerült, szárazon
behordták, ami értékét emeli az előbbi évekhez
képest, amikor a júniusi esők miatt tönkre ment.
Mindennek dacára takarmányhiány itt is lesz.
Legrosszabbul lucernás földek nem zöldülnek,
mert a lekaszált lucernás földek nem zöldülnek,
ugy néznek ki, mintha le volnának forrázva.
Legrosszabbul állanak a kapás növények: tengeri,
krumpli, répa és bab s ha eső rövid idő alatt
nem jön, ezek helyenkint absolute semmi termést
sem hoznak, a mi nagy csapás különösen a sze-
gény népre. E sorokat július 14-én d. u. felhat-
kor jrom, amikor a hőmérő 30 R. mutat és dél-
ben 35 R. is felszökik. Ily forróságban nem
esoda, hogy a növényzet tönkre megy. Egyes ki-
sebb patakok, a melyekben máskor a víz állan-
dóan csergedez, teljesen kiszáradtak, a nagyobbak-
ban szintén alig van víz, úgy hogy a kisebb vízi-
malmok kénytelenek vakációzni. Gyümölcs is ta-
vaszszal igen szépen mutatkozott, azonban az ál-
landó szárazság ezt is tönkretével fenyegeti.
A gyümölcs nem fejlődik, igen sok helyen össze-
szárad és tömegesen le hull, sőt a hegyoldalokban
a gyümölcsfák is kiszáradnak. A rendkívül szá-
raz időjárás csupán a fürdőző közönségnek ked-
vez, azonban a gazdák fájdalommal látják, hogy
a rendkívül nagy szárazságnak nem jó vége lesz.

Tüz. Köszolnalfuról vettük a következő
sorokat: Szomorú hírt kell közölnöm. A jószágos
Isten, ugytetszik nekem, próbára tett, hogy vaj-
jon jobbak leszünk e, avagy teljesen elpartoltunk-e
tőle. Az a csapás, melyet e hó 9-én szombaton
ránk mért, mutatja, hogy szomorú sorsunkat meg-
érdemeltük. — Köszolnalfu egy harmada, szám-
szerint 14 lakház a mellék épületekkel, összes
takarmánnyal és minden gazdasági felszereléssel
elhamvadt. Két igen szegény családnak összes
holmija oda veszett. A nyomor nagy. Az épületek
egynek kivételével ugyan biztosítva voltak, de a
takarmány s egyéb gazdasági eszközök — nem.
A plebánia sem került el e szomorú végzetet.
A lakház az ott felhalmozott zöld takarmánnyal
a rettenetesen emé-ztő tüznek martalékaul esett.
Csak a plebániai gazdasági épületeken tört meg a
tűz tovább terjedése. Ha ezek is tüzet fognak, a
nagy szárazság és vízhiány mellett templomostul
együtt az egész község áldozatul esik. Így is ki-
számíthatlan kárt szenvedtünk. A plebánia összes
szénáján kívül méhesem is tönkre ment, valamint
az épület körül azt az édeni szép és jó gyümöl-
csöt adó fák erősen sőt veszélyesen megpörköl-
tek.

Csaca pusztulása. Július 9-én bor-
zasztó tűzvész pusztított. Csacán harminc család,
— épen a város legszegényebbjeiből — porra
égyén mindenük — csak pusztá életüket ment-
hették meg s így hajlék, ruha és egy falat ke-
nyér nélkül maradtak; s irtózáttal néznek a sí-
vár jövő elé. Bende Imre püspök ur ó méltósá-
gának könyöröletes és irgalmas atyai szíve sietett
elsőnek 500 korona, azaz ötszáz korona kegyes
adományával az első balzsamcseppet csepegtetni
a sajtó szivekre s ez által megmenteni kegyes-
kedett sok családot legalább egyidőre az éhez-
néhez sorsától. Könyöradományokkal számosan
sietek már eddig is segíteni a kárvalottakon.
Alulírottához eddig a következő könyöradományok
érkeztek: Szecsánszky János esp. plebános Ra-
kova 40 kor., Szida Kálmán kisuca-ujhelyi
esperes plebános ur és hívei 103 kor., Schlesin-
ger Jenő Ochodnica 10 kor., Neuwirth Jakab
Budapest 50 kor. Mely kegyes adományokért a
szegény sujtottak nevében ezuton fejezi ki leg-
forróbb halálját a nemes emberbarátoknak és
ajánlja híveit a keresztényszeretet és irgalom ol-
talmába nehé sorsukban osztó lelkipásztoruk.
Mindem könyöradományt legmélyebb köszönettel
fogad Csaca (Trencsén m.) Krautmann István
id. plebános-helyettes.

Omnibusz-közlekedés. Van szeren-
csém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy
a nyitrai rendőrkapitányság elrendelte miszerint
az éjjel 11 óra 4 perckor érkező vonathoz az
omnibusznak fogalomba kell állnia. Még pedig a

„Korona“ szállóból indul 1/4 11 órákor, a „Hun-
gária“ szállóból 3/4 11 órákor. Viteldij személyen-
kint 70 fill. Az állomáshoz vagy vissza. — Tisz-
telettel *Hubert Rezső és Pitzner & Hauser.*

Irodalom.

Acsády története.

XXXIII.

(Az 1847/8-ki országgyűlés márc. 18-ától ápril 11-ig. A
lázás munka. Deákot diétára hívja az ellenzék, mert
Kossuthot csak szükséges rossznak nézik. Acsády bécsi
vakandokmunkáról beszél. A felelős miniszteriumról
szóló javaslat hiányai a későbbi bajok oka. A király
ápril 11-én rakesztí be az utolsó rendi országgyűlést.)

A küldöttségnek Bécsből való visszatérése
után, a diéta márc. 18-án rögtön munkának lá-
tott; de már ekkor közhangulattá vált, hogy a
jelen országgyűlés már csak a legszükségesebb
teendőkre szorítkozhatik. Nem vártak a minisz-
terek kinevezésére, sem az általok előterjesz-
tendő javaslatokra, a miniszteriumot in capite
Batthyány Lajos kinevezett miniszterelnök k-
viselte. Különben a hatalom és irányítás Kossuth
Lajosban összpontosult, ki szinte dictatori hata-
lommal rendelkezett.

A sietésnek kettős oka volt. Egyrészt a
rendi országgyűlés helyet akart engedni a nép-
képviselőnek, hogy az a nemzet nevében végezze
a további teendőket; másrészt pedig sokan tar-
tottak tőle, hogy a pesti közszendí bizottság, melyet
a városok — szinte a diétánál is többre-
becsülve — sorban üdvözöltek s utasításokat kér-
tek tőle, a párisi commune példájára, főleje ke-
rekedik a törvényhozásnak. Mert az tény, hogy
a pestiek a felülvizsgálat bizonyos nemét szerettek
volna gyakorolni a diétával szemben s nemesak a
küldött 12 ponttal irányt akartak szabni műkö-
désének, hanem bírálaikkal ismételtlen nyomást
is kezdtek rá gyakorolni. Peldája ennek a sajtó-
törvény. A rendek a márc. 20-án már elfogadott
sajjtótörvényt 24-én újból elővették és az elége-
detlenkedő pestiek kívánságai szerint módosítva,
újonnan elfogadták. Pedig ez Kossuthnak sem
tetszett, aki, talán visszaemlékezve Széchenyi több-
szöri figyelmeztetésére, hogy működése, izgatása
forradalomba vezet a nemzetet, a pestiek forra-
dalmi hangulatát korlátozni igyekezett.

A diéta permanentiában maradt, naponkint
3-4 ülést is tartottak. Márc. 18-án letárgyaltak
a közteherviselelésről, a jobbágytelek váltásáról,
a pápi tized eltörléséről s az ósiség megszüntéről
szóló javaslatokat. Így ment ez aztán napról-napra,
ápril 8-ig 31 törvényt alkottak, egészen Kossuth
előszónoklása szerint. Amít ő ajánlott, azon val-
toztatni lehetetlen volt; ámbár Klauzál 1861-ki
képviselelőhi beszéde szerint nagy részben Ba-
tthyánnak köszönhetjük a 48 ki törvényeket.

Különben ami ezen izgalmas napokban a
komolyabb követekre némileg megnyugtatólag ha-
tott, az Deák Ferencnek a jelenléte volt. Már
márc. 14-én, Kossuth feliratának elfogadása nap-
ján, midőn előrelátható volt a cselekvés fontos
pillanata, a diéta legtekintélyesebb ellenzéki tag-
jaitól aláírt felhívással küldték le Wenkheim Béla
barót és Tolnay Károlyt Kehidára Deákhhoz. „Szük-
ségünk van rád, bizton várjuk minél előbbi jelen-
létedet. Híveid“. S Deák Ferenc, mint zalai követ,
nem tekintve többé gyenge egészségére, azonnal
utnak indult s már márc. 20-án Pozsonyba érke-
zett. Batthyánnak nagy kő esett le szívéből a
hírre, hogy Deák megjött. Széchenyivel még arra
sem engedtek neki időt, hogy kipihenje magát,
hanem közbefogták s magukkal vitték az ülése.
(Áldor i. mű 154. l.)

Deák természetesen kész helyzetet talált,
az ügyek állásán lényegileg többé nem változtat-
hatott; de sok bajt hártott el, sok ellentétet ki-
egyenlített, melyek pedig lépten-nyomon előbuk-
kantak, amint az Kossuth idealistásága s mondjuk
csak: önhittsége mellett másképp nem is lehetett.

A megszavazott javaslatok legtöbbjét a király
ellenvetés nélkül hagyta helyben. De közben fel-
merültek alapos ellentétek is a diéta és az udvar
között, melyek az amugy is izgatott kedélyek tü-
zét még jobban elesztették. Nevezetesen a füg-
getlen felelős miniszteriumról szóló s márc. 22-én
letárgyalt javaslat, nemkülönben az urbériség el-
törléséről s a népképviselőtről szóló javaslatok ta-
lálkoztak az udvar ellenkezésével.

Acsády úgy ahogy két lapon (730—1. l.)
végezvén a diéta ezen fontos törvényalkotásával,
szintén megemlékezik erről az ellentétről s azt
mondja: „eközben szakadatlanul folyt Bécsben az
ármányos vakandokmunka“. Ettől ugyan nem
vagyunk okosabbak, amint ma már nem is illik
a történetíróhoz ilyen elavult mesebeszéd. Mai

kutatásaink alapján az effele régi nagyhangú elő-
itélethez nem ragaszkodhatunk többé, miután
olyan mondvá csinált módon se az 1848-ki diétát
nem tekinthetjük fehérnek, se pedig Bécs akkori
magatartását nem tekinthetjük egyszerűen feke-
tének, hanem csak azt beszéljük el, ami valóság-
gal történt.

A felelős, független miniszteriumról szóló
javaslat volt ugyanis első sorban az mely az
uralkodó-házhoz való s a pragmatica sanctión
alapuló viszonyunkat legmélyebben érintette, azo-
kat a bizonyos közös ügyeket, melyek megalapít-
ásában kezdettől fogva legtöbbet használt volna
a nyíltság és egyenesség. A felterjesztett javaslat
pedig éppen e tekintetben se szabatos, se teljes
nem volt, innen keletkezett az ellentét a két
döntő tényező között s miután a kérdés a nyomás
alatt nem tisztázódott kellőképp, utóbb bonyodal-
makra s háborúra vezetett.

Az esetet, mint beavatott, Szögyény-Marich
mondja el.

Március utolsó napjaiban — így beszéli 61.
l. — felérkezett Pozsonyból a miniszterium iránti
törvényjavaslat, mely a kancellária diétális bizott-
mányában tárgyalatván, még Bartal véleménye
szerint is, nevezetesen a pénzügyi és honvedelmi
miniszteriumok tekintetében (a pénzügy és a katonai
kérdés rendezése), több módosítást igényelt.
E mellett Bartal még a magyar kancelláriát is
fenntartandónak vélte. Ily értelemben készült a
kancellaria felterjesztése a királyhoz s az általa
tervezett leirati javaslat.

Azonban még mielőtt ezeket az udvari kan-
cellaria tárgyalása alá bocsátottam volna, — foly-
tatja Szögyény — elmentem István főherceghez
s értekeztem vele a kérdéses javaslatnak vesze-
delmes hordereje iránt. (Az elszakadást láttak
benne.) István nádor maga is elismerte ezt s min-
denre késznek nyilatkozott, amit a monarchia
érdekeiben megtenni szükséges. Abban állapotunk
meg, hogy a nádor teyén ő felségének javasla-
tot, mely szerint elvettetvén az országos rendek-
nek a márc. 17-ki kézirat kereten túl terjedő
kívánata, minthogy azok ehhez előreláthatólag
továbbra is fognak ragaszkodni, ez esetben a fel-
ség az országgyűlést oszlassa fel. Ha ez megtör-
tenik, korlátlan hatalmu királyi biztos küldessek
ki elegendő katonai erővel és penzzel az országba,
hogy a törvényes rendet helyreállítsa. Ha azon-
ban ez bármí okból nem volna lehetséges, nincs
egyéb hátra, mint a felterjesztett törvényjavaslat
alapján gróf Batthyány Lajossal alkudozni, kinek
szándékát a nádor ép oly hazafiasnak, mint lojal-
lisan tartotta, de hitelének és befolyásának hosz-
szú tartamot már nem igert.

A nádor, a Pesten uralkodó anarchiára utalva,
belement ebbe, s ilyen értelemben tett javaslatot
a királynak.

Lajos főherceg az indítványt tanácskozással
alá bocsátotta, de első szóra kintunt, hogy az em-
lített cél kivételére se pénz, se katoná nincsen.
„E nagyfontosságú kérdés felett a tárgyalás most
és mindenkorra bezárult“. Ezután áttertek a ma-
gyar miniszteriumról szóló javaslatra; a tanács-
kozás a kancellaria véleményét fogadta el s ily
értelmű királyi leirat márc. 28-án érkezett le
Pozsonyba.

A felháborodás általános volt. A rendeknek
mindjárt ezután tartott kerületi üléseben Kossuth
fölemelte dörgő szavát a bécsi cselszövények ellen;
de, mint Márki helyesen megjegyzi (Szilágyi törté-
nete X. 48. l.), a kérdés lényegét tevő közös
ügyeket alig érintette, mik pedig a legszorosab-
ban egybefüggtek a miniszteriumról szóló javas-
lattal.

Az ifjuság Pozsonyban a sétatéren elégette
a királyi választ; a leirat ellenjegyzőjét, Zsedenyit
pedig, aki akkor éppen néhány napra Pozsonyba
érkezett, Meskő báróné házána halálra kereste.
Pesten meg a hír hallatára fegyverre készültek s
Petőfi megírta költeményét a királyokról, akiknek
nyakára kötél kell.

Az országgyűlés azonban mégis komolyabban
gondolt s a javaslat helybenhagyásának kieszköz-
lésére a nádort, Batthyányt, továbbá Széchenyit,
Deákot és Eötvöst, a kijelölt minisztereket,
Bécsbe küldte.

Márc. 30-án (Szögyény ápril 2-át írja) Fe-
renc Károly főherceg, trónörökös, elnökléte alatt
— Lajos fhg elkedvetlenedve, visszavonulni kez-
dett — az említett küldöttek s a kancellaria ré-
széről Szögyény-Marich és Bartal György össze-
gyűlvén, Szögyény adta elő a tárgyat s hangsú-
lyozván a máris megadott koncessiók nagyságát
és horderejét, azt vitatta, hogy az országgyűlés
kívánatait — a pénz- és hadügyi miniszteriumokra
s a civillistát illetőket — ő felségének nem ajánl-
hatják.

Erre Baththyány — beszéli Szögyény 64. l. — szárazon és dacosan sürgette az országgyűlési kívánatok teljesítését. Ugyanezt tette sokott hosszas és genialis modorban Széchenyi, de teljes tisztelettel a királyi család iránt. Legmérsékeltebben szólott Eötvös, ki nyíltan kijelenté sajnálkozását a felett, hogy a dolgok idáig jutottak; de az ellenállást most már ő is lehetetlennek tartotta. Ingerültebb volt Deák, bár lényegileg Eötvöshöz hasonlóan nyilatkozott. Végre Bartal jutott szóhoz, ki nem az én nézetemet pártolta, hanem elmerülvén történelmi ismereteibe, azt igyekezett kimutatni és bizonyítani, hogy Magyarország tulajdonkép már I. Ferdinánd óta úgy kellett volna kormányoztatnia, amint azt jelenleg tervezik. Ezek után a tanácskozmány eredménytelenül folyt le.

Másnap találkoztam a nádornál Deákkal, akit megkértem, ne engedje meg, hogy az országgyűlés még tovább menjen s használja fel nagy befolyását a kívánatok mérseklesére; mire Deák a következő nevezetes nyilatkozatot tette: „*Hát ki gondolja, hogy az eddigiek is meggyőződésem és óhajtamom szerint történtek, de részeg emberrel nem lehet okosan beszélni, pedig az országgyűlés most részeg.*”

Az udvar tehát elhatározta, hogy nem enged s a már megadott engedményeken túl nem megyen. A nádor, Széchenyi és Eötvös azonban elmenvén a főhercegekhez, a megtagadás esetleges következményeit oly veszélyeseknek eszelték s a leendő magyar minisztérium részéről az udvar irányában — optima fide — annyi lojalitást ígértek, hogy a főhercegek aggodalma csillapult s az országgyűlési kívánatoknak teljes megadása elhatározatott.

Az országgyűlésen, melyet feloszlatni a jelen pillanatban annyi lett volna, mint átengedni a tért a pesti forradalomnak, márc. 31-én olvasták fel a jóváhagyó királyi leiratot. A felháborodás örömmé változott, a polgárháború veszedelem elmult. Csak a mulasztás maradt. T. i. a közös ügyek rendezése. A bécsi tanácskozás idején — írja helyesen Márki — helyén való lett volna, ha a kijelölt magyar s a már tényleg működő osztrák miniszterek közös tanácsban a közös ügyek legfőbb kérdéseire nézve megállapodnak. Nem tették, csak a javaslat keresztülvitelére törekedtek.

Szóval a pragmatika sanctiót ez alkalommal, a közös ügyek kérdésében, szabatosan ki kellett volna fejteti, különösen a kölcsönös védelemre, a külügyekre s főképen az államadósságokban a papirjognál fogva nem kötelező, de gyakorlatilag elkerülhetetlen részesedésre nézve. A rendek gyűlése ugyan elvileg jelezte ezt, a tulajdonképeni rendezést azonban a népképviselőkre hagyta. A király is ápril 7-én a nádorhoz intézett átiratában az egész államadósság negyedrészenek (mintegy 300 millió forintnak) elvállalását kívánta, de ez mar a rendek elé se került. Szóval a fontos kérdések rendezése ezuttal elmaradt s ebben rejlik Ausztria és Magyarország későbbi háborújának egyik főbb, talán épen a legfőbb oka.

Ez a felelős minisztériumról szóló javaslatnak érdekes története, ami bizonyára nem vakandokmunka.

Hasonló megfontolás kísérte az úrbériség törlesztéséről és a népképviselőiről szóló javaslatokat. Az elsőre nézve azért akadt fenn az udvar, mivel attól tartott, hogy a mezei munkáknak abbahagyása veszélybe ejtheti az amugy is nagy áldozatokat hozó nemességet.

A másik, a népképviselőiről szóló törvényjavaslat, amint ezt ismét Szögyény-Marich beszéli el 73. l., ápril első napjaiban érkezett fel. Ebben a jövőendő magyar törvényhozásnak népképviselői alapján leendő alkotása tervezetett s úgy Horvátországnak, mint a határőrvidékeknek képviseltesére vonatkozó intézkedések foglaltattak.

A kancellária a határőrvidékre vonatkozó részét kifogásolta, mint a melynek katonai szervezetével — nézete szerint — nem fért össze, hogy a törvényhozás jogában részesíttessék. Ferenc Károly fmg sem akart beleegyezni, mivel ez által a felség több ezer, minden percben mozgósítható katonától fosztatnék meg. Az összehívott konferencia azonban az országgyűlés kívánatának teljesítésére szavazott azon indító okból, mivel a dieta a tagadó válaszbán az ország integritásának megsértését látta.

Kossuth is ekkor fönt volt Bécsben, de az értekezletre nem hívatott meg, csak magán-audienctián fogadta a főherceg.

Az értekezlet ily formán — a főherceg ellenállása következtében — eredménytelenül oszlott szét. Ferenc Károly azután Lajos főherceg néze-

tét is kikérte. Ennek sem tetszett a dolog. Végre sok töprengés után, éjjel táján, Szögyény tanácsa győzött: hagyja helyben ő felsége az egész javaslatot, de egyúttal bocsásson ki a nádorhoz leiratot s ebben szólítsa fel úgy őt, mint a magyar miniszteri mot, hogy a határőrvidék katonai szervezetén egyelőre semmi változás se történjék. Ily értelemben hagyatott jóvá a javaslat.

Midőn pedig ezekre oly nagy gondot fordítottak, már a vallás dolgában a debreceniek kérelmére Kossuthól benyújtott s egy pillanat alatt megszavazott javaslat (a XX. t. c.), minden határozatlansága mellett is, nem okozott aggályt; valamint azt sem vette észre senki, hogy a katolikusok ápril 7-én benyújtott petíciója az autonómiaért miért nem nyert meghallgatást? (I. cikkemet: Vallási ügyünk 1848-ban, Religio 1890. I. 153. l.)

A magyar minisztérium kinevezése (Eszterházy Pál hg, Deák, Kos-uth, Széchenyi, Eötvös, Szemere, Klauzál, később Mészáros, vegyes elemek!) ápril 5-én történt. Kossuth pénzügyminiszter lett, tehát már alkalmos volt hivatalnoknak, mivel hogy így legkevesebb kárt okozhat, valamint hogy a minisztériumból sem lehetett kihagyni és pedig Baththyány szerint azért, mivel a minisztériumon kívül sokkal többet árthat, mint annak keretén belül.

Igy vitte ki a dieta minden pontban akaratát. S mivel mind Bécsben, mind Pozsonyban már nagyon kívánták az országgyűlés befejezését, V. Ferdinánd király az udvarral ápril 10-én érkezett le Pozsonyba s másnap Szögyénytől készített szép beszéddel rekesztette be az országgyűlést. „*En magyar nemzetemnek — így szólt — szívvel óhajtom boldogságát, mert abban találok fel a magamét is. Amit tehát ezek elérésére tőlem kívánt, nemcsak teljesítettem, hanem királyi szavammal erő-ítve ezennel át is adom neked kedves öcsém (a nádornak) s általad az egész nemzetnek, úgy mint kinek hűségében leli szívem legfőbb vigasztalását és gazdagságát.*”

Miért kellett az örömeinek nemsokára keserűsége változnia?

Dr. Dudek János.

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közi: Mittueh József.

Ányos itt időzése és távozása alkalmával napról-napra halomszámra jöttek II. Józsefnek rendeletei, melyek rettentően aggályos pontossággal meghatározni iparkodtak, minden elképzelhető tisztán egyházi ügyet. Ezen nevétségességig részletes rendeleteket elősorolja az elefánthi pálosoktól vezetett bő jegyzőkönyv, mely igen hűen megörökíti azok emlékét s tiszta képet vet a kalapos király ravasz, jól kiesztelt aknamunkájára. Lépésről, lépésre melyekben belehatol az egyházi ügyekbe, figyelmét nem kerüli ki semmi, a mi csak némi vonatkozásban van az egyházzal s mindent kiszimatoló atyai gondoskodása annyira kiterjed, hogy még azt is kegyelmesen elrendelni méltóztatik hány gyertya égjen az oltáron, milyen nagyok legyenek a zászlók, mit szabad imádkozni stb.

A halált magukban rejtő fellegek tornyosulni kezdtek a szerzetesrendek egén 1782. május 24-én kelt II. Józsefnek hírhedt türelmi rendelete, melyet az összes templomokban ki kellett hirdetni, az elefánthi pálos templomban is fölolvassák magyarul és tótul aug. 25-én, a mint azt a jegyzőkönyvben sajátkezü aláírásával Ujhely László Nyitramegye esküdtje igazolja.

Hogy II. Józsefnek a szerzetesekre vonatkozó rendeletét a klastromban kihirdették nevelésével bizonyítja Kabarecz Bernát tót hitszónok s a prior távollétében Hirsch József subprior.

Hogy ugyanannak rendelete, melynek értelmében a *szt. Beno napján mondandó breviariumi leckéből a császárnak nem tetsző részlet törölnöd* — teljesítve volt, bizonyítja 1782. nov. 16-án sajátkezüleg a prior.

A prior kérte az esperesi kerületet, hogy az 1783. június 12-ére kitűzött kerületi gyűlést tartsák, meg a zárdában, melyre a kidolgozandó

tételeket mindig a hitszónokok megfejtették, de e tájban megjelent az új „kegyelmes” rendelet, melyben fölszólítja a pálosokat, hogy 100 frt bírság terhe mellett állítsák össze jövedelmeik összeírását, azért Lehoczky alesperes máshová hivta össze a kerületbelieket „*így hozván azt magukkal a jelen viszonyok*”

1783. jul. 14-én meghagyta: nem szabad semmit eladni vagy eltulajdonítani az egyházi tulajdonokból, ki ilyesmit följelent a tulajdon becsértékének 4 százalékát három éven keresztül kapja.

S így szakadatlan sorban következtek egymásután a magas meghagyások, úgy hogy egy vastag könyv színig megtelt azok másolataival.

1786. március 6-án kelt gr. Révay János püspöki helynök utolsó levele az elefánthi priorhoz bizonyos istenitisztelek végzése ügyében — s nemsokára rá bekövetkezett a halálos csapás, mely a pálos rendet elsöpörte a világ színéről.

Talán érdekes lesz ezen érdemes rend haláltusájánál tovább időzni, hogy lássuk a kalapos király fondor célzatait.

A szerzetesrendek fölözlatásánál II. Józsefnek bevallott célja volt a lelkeszhiányon segíteni; titkos s be nem vallott célja pedig a magyar egyházat államosítani az által, hogy ő maga fizeti majd a papokat, mihez a szükséges pénzszerzést a fölözlatott rendek birtokaiból vélte összeharácsozni.

Előbb felozlatta a többi szerzetesrendeket, melyekkel könnyebben végezhetett, mert nem voltak annyira a magyar földhöz forrva, mint a pálosok, kik e haza rögében gyökereztek. Azért ezekhez csak legutoljára nyult, nem rohamos elnyomással, hanem mindenféle a rend fegyelmét lazító rendeletekkel, melyek előre vetették a fölözlatás árnyékát. Maga hintette a rendtagok közé a lazulást, hogy később annál ártatlanabban vigye végbe hóhér szerepét.

1784-ben elrendelte ugyanis, hogy a generalisok szokott három évi látogatásai, mint nagyon költségesek, az egyes kolostorokban elmaradjanak; hogy a provinciálisok a kolostorok belügyeibe ne avatkozzanak; hogy a priorokat maguk a rendtagok válasszák, végre hogy a tartományi tanács végleg megszűnjék. Ezek mind oly ravaszul voltak kidolgozva, hogy nyomokban biztos általános züllést remélt, mely azonban be nem következett, mert a pálosrend dacára e lazító rendeleteknek régi fegyelmében s férfias önértében tovább is megmaradt.

A mit saját terveivel el nem érhetett azon leplezett cél elérésében segédkezett nyújtott neki Ordódy Károly, az utolsó pálos generalis.

Hogy a rendeletek miatt nagy elégtelenség támadt a pálos zárdákban, nagyon természetes s szemrehányásokkal illeték mindannyian Ordódyt, ki a veszedelmet elhárítani nem tudta.

1784-ben lejárt a generalis tisztje, de még 1785-ben sem ült össze a választó káptalan, hogy kebeléből generalist válasszon, azért Ordódy ez ügyben előterjesztést tett a császárhoz, ki „kegyelmesen” meghagyta méltóztatott, hogy a választó káptalan aug. 28-ra gyűljön össze. Ordódy gyűlekezési helyül kijelölte Máriavölgyét s fölözlította a provinciálisokat, hogy oda hozzák el a szokásos évi pénzjárulékot is.

Ekkor kitört az általános elkeseredés. A sváb és isztriai provincia egész röviden felett a fölözlításra. Pénzt nem küldhetnek, mert nincs; azért választókat sem küldenek, csináljanak ott Mária völgyében a mit akarnak. A horvát provincia azon megjegyzéssel, hogy ők szegények, mint a templom egerei — elhárította magát a fölözlítást.

Egyébként is figyelmezteti Ordódyt, hogy kérjen magának a királytól penziót, mert ha beszüntette a kolostorokban a főbb állásokat szüntesse be a generalis állást is. Az ausztriai provinciális arra hivatkozott, hogy ő bizony nem mehet, de meg mást sem igen küldhet: „mert ki ad nekem utravalót, ki fizeti meg helyettem az

eltartási, élelmezési költséget Maria-Thalban? ... én a mai napig egy krajcárt sem kaptam, már pedig ha az én provinciám a maga tartomány főnökeinek képtelen a taxát adni, mit adhatnak akkor a generálisnak? Legjobb lesz, ha a király meghagyja őt haláláig generálisnak s aztán szüntesse be egyszerűen az állást.

(Folyt. köv.)

Telefon.

Azon ismeretlen adományozót, ki a nyitrai törvényszéki palota mellett levő Szűz Mária szobor renoválására 100 kor. volt szíves lapunk szerkesztőségéhez beküldeni, tisztelettel egy kis türelemre kérjük. A szobor javításánál ugyanis kiderült, hogy az nem is maradhat eddigi helyén, minthogy közvetlen egy táviró-pózna mellett van s az új építkezés miatt olyan esetlen helyen, hogy áthelyezése mulhatatlanul szükséges. Ez azonban nem történhetik meg a plébános, polgármester és esetleg a törvényszéki elnökök tudta, beleegyezése nélkül, ha t. i. a szobor a palota előtt helyeztetnék el. A városi plébános ur pedig Karlsbadban van. Míg visszatér és intézkedhetik szíves türelmet kérünk.

Papradnó és vidéke fogyasztási és értesítő szövetkezet. Kimutatása 1903. évről.

Mérleg-számla.

VAGYON:		k. f.
Készpénz		487 44
Áruk értéke beszerzési áron, leltár szerint (nagy a raktárkönyv egyenlege, levonva a hitelbe adott áruk értékét s a maradék-ból 9/10-ot)		11200 --
Hitelbe adott áruk		-- --
Berendezések értéke	563 38	
25% leírás	263 38	
		300 --
Üzlet rész hátralékok		2531 --
Eres edények értéke		-- --
25% leírás		-- --
		100 --
Központi üzlet rész		-- --
Egyéb értékek ház telek	1163 84	
Ingatlan leírás	163 84	
		1000 --
		15618 44
TEHER:		k. f.
Jegyzet alapító		8670 --
Tartalékalap		88 40
Árutartozás (a központnak)		2894 --
Tartozás idegen cégeknek		746 38
Kölcsön		-- --
Átmeneti tételek adóra		500 --
Tiszta nyereség		2719 66
		15618 44

Üzlet eredmény-számla.

KIADÁSOK:		k. f.
Költség-számla		2143 61
Kamatok		-- --
Leírás a berendezésekből		263 38
Leírás a telekből		163 84
Adó		58 10
Adóra		500 --
Tiszta nyereség		2719 66
		5848 59
NYERERÉG:		k. f.
Nyers haszon árukon (lásd a borítékon)		5848 59
		5848 59

Igazgatóság:

Menzl Ignác, elnök. Jelenik Ignác,
Gaborik Gáspár, Hraszkó Sislík János.

Felügyelő-bizottság:

Hovan Gyul Jozsef, Mikulik Jozsef,
Chmulik István, Balusik András,
Rogo Jozsef, Sotrusik Vojank János,
Sanoj János, Sislík János

809/904. tkvi szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bíróság közzéteszi, hogy özv. Würmer Károlyné szül. Vince Jusztina végrehajthatónak Maday szül. Hanyanszky Zsuzsanna végrehajtást szenvedő elleni 158 kor. 91 fillér s jár. iránti végrehajtási ügyében a területéhez tartozó Rosztocsnó község 85. sz. tkben irt A. I. 2-33. sorsz. ingatlanból B. 8. alatt Maday sz. Hanyanszky Zsuzsannát illető 1/6 részére 818 korona

becsértékben özv. Würmer Károlyné javára 1904. évi augusztus hó 4-én d. e. 9 órakor Rosztocsnó község házában 812 kor. kikiáltási ár és 81 kor. 80 fill. bánatpénz letétele mellett becsáron alul elárvereztetni fog.

A vételár az árverés napjától számított 30, 60, 90 nap alatt 3 egyenlő részletben 6% kamattal együtt a birói letétpénztárba fizetendő a bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

Az árverési feltételek a bíróságnál, valamint fentnevezett község előjáróságánál megtekinthetők.

Privigyén, 1904. évi március hó 18-án a kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

(P. H.)

Reitzner,
kir. albiró.

3730/1904. tkvi szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

Virágh József vajki lakos végrehajthatónak Machata Jánosné sz. Bugár Erzsébet végrehajtást szenvedett elleni 134 kor. tőke s jár. iránti végrehajtási ügyében a nyitrai járás határában fekvő a vajki 22. számú betétben I. 1-5 sorsz. 315, 316, 317, 561, 562 hrsz. B. 1. a Machata Jánosné szül. Bugár Erzsébet az 1881. évi LX. t. c. 156. §-ának alkalmazásával B. 3 alatt Benesik István, B. 4. a. Pápay László s B 5 alatt Balázi Ferenc nevére vezetett urbéri birtokra 226 kor. az u. o. 88. sz. betétben I. 1-6 sor. 571, 572, 573, 574, 575, 576 hrsz. B. 2 alatt Machata Jánosné sz. Bugár Erzsébet s az 1881. LX. t. c. 156. §-ának alkalmazásával B. 1 alatt Machata Pál (Dobiás Annával) B. 3 a. Dukesz Alajos (nős Preszmajer Minával) nevére irt urb. birtokra 172 kor. 50 fill. az u. o. 204 sz. betétben I. 1-3 sorsz. 376, 377, 1019 hrszám B. 1 alatt Machata Jánosné Bugár Erzsébet nevére irt urb. birtokra 18 korona, az u. ezen betétben II. 1-3 sorsz. 14, 94, 1495, 1496. hrsz. 1300 kor. szőlőfelújítási kölcsönrel terhelt B 1. alatt ugyan annak nevére irt megváltott szőlőre 554 korona, s végül az u. o. 205. sz. betétben 1-4 sorsz. 11, 12, 13, 14. hrsz. 28/b, s 28/a. hrsz. urb. birtokból B 1. alatt Machata Jánosné sz. Bugár Erzsébet nevére vezetett 1/3 részre, 398 korona

kikiáltási árban az 1904. évi aug. hó 19-ik napján d. e. 9 órakor Vajk község házában megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy a kormány által ovadékképesnek nyilvánított értékpapirokban melyeknél a tőzsdei árfolyam 2/3-ada szükséges a birói kiküldött kezéhez letenni.

Nyitra, 1904. évi május hó 18 napján, a kir. törvszék, mint tkvi hatóság.

Dr. Kremer,
kir. törvsz. bíró.

JÓ HÁZBÓL VALÓ FIÚ tanulóknak

felvétetik Freissberger Victor = fűszerkereskedésében Nyitra. =

Legujabb és legtökéletesebb jéggyártó-gép 10 perc alatt a gép nagyságához képest 1/2-16 kgr. jéghasábot (tömbjeget) készít. Az előállítás költségei a semmivel egyenlők. Fiókképviselő kerestetik Nyitra és Moson megyék területén esekély kelet (kelőség) biztosíték ellenében. Ajánlatokat Pozsony, poste restante 3531. szám címre tessék küldeni. 1-3

Jégekészítő kézi gépekkel 10 perc alatt baktériummentes tiszta jeget lehet készíteni. Szénsav és kénsav nélkül. Fiók képviselők kerestetnek Nyitra és Moson megyék területén esekély kelet (kelőség) biztosíték ellenében. Ajánlatokat Pozsony, poste restante 3531. sz. címre tessék küldeni. 1-3

ÜZLET ÁTHELYEZÉS!

A n. é. közönség szíves tudomására hozom, hogy

PUSKAMÜVES ÜZLETEMET

saját házámban, Nyitra, Plebánia-utca 12. szám alatt újlag berendeztem.

Tisztelettel ajánlom sok éven át fenálló és jó hírű üzletemet, melyben mindennemű **VADÁSZ- és KERÉKPÁROK** valamint minden hozzátartozó alkatrészeket, kellékeket, javításokat gyorsan és pontosan a legolcsóbb árak mellett eszközölök.

Midőn ezt a n. é. közönség b. tudomására hozom, szíves pártolását kérve maradok teljes tisztelettel:

Ifj. REYMAN VENCZEL,

puskamüves.

A LEGJOBB GYÁRTMÁNY!
TESSÉK PRÓBÁT TENNI!

LEGJOBB PADLÓ-LAKK
WEYRAUCH CHR. ÉS TÁRSA
szagtalan és gyorsan száradó
tükörfényes

PADLÓ-FÉNYMÁZA

Tartósságával minden más gyárt-
mányt jóval felülmul. Ugyan e gyár

BOROSTYÁN PADLÓ-LAKKJA,

mely minden színben, a legolcsóbb áron
kapható 5-10

CSERNYÁK ISTVÁN FIA
fűszer, csemege, festék, ásványvíz és borkereskedőnél
NYITRÁN.

Vidéki megrendelések ingyen csomagolással
legpontosabban és gyorsan teljesítettek.

Előzetes jelentés.

Folyó év augusztus hó elején nyílik meg
Nyitrán, Szent-András-domb 6. sz. házban

VEREBÉLY GÉZA

KÉZMU-, FEHÉRNEMU-, NŐI-, URI-
DIVAT-, RÖVID- ÉS SZÖVÖTTÁRÚ

ÜZLETE.

Legdivatosabb és elsőrangú gyártmányok.

Legolcsóbb szabott árak:
a kereskedelmi tisztesség alapja.

Ugyanott két keresztény, tisztességes
házból való, 4 középiskolát végzett
fiatalember, vétetik fel gyakornoknak.
Ajánlatok f. évi június hó végeig.
Budapest, V. Sas-utca 19. intézendők.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

GOMBÁRIK ISTVÁN

uri és női fodrász

Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15. sz.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfe-
lelő s „hygienikusan“ berendezett

**diszes uri- és női-
fodrásztermét.**

Végez mindennemű e szakmába vágó **uri
és női hajmunkát**, úgymint hajbetétet, frizet-
teket, frufukát, egész és fél parókákat, hajfona-
tokat minden színben; továbbá **női fésülést**
a legújabb divat szerint, nappali, estélyi, bál-,
menyasszonyi és fényképfelvételekhez alkalmas
frizurákat, **haj- és szakállfestést**, úgyszin-
tén **tyukszemvágást** jutányos árban.

— Vesz vágott és kifésült hajat. —

Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Hölgyeknek külön bejárat a kapu alatt jobbra.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

2-10

HIRDETMEYEK a „Nyitramegyei Szemle“
részére jutányosan felvé-
tetnek a kiadóhivatalban Nyitrán, Papnevelde-u.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé más nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-
savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-
savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket**, azonkívül

Résgálicot (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.